

Evaluation the Implementation Components of Iran's Criminal Policy in Organizing of Actors in the Field of Prevention and Fight against Economic Corruptions

Hossein Gholami¹

Associate Professor of Criminal Law and Criminology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Hasanali Moazenzadegan

Associate Professor of Criminal Law and Criminology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Saeed Marjani

Ph.D. Student in Criminal Law and Criminology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

(Received: 2019/06/28 -Accepted: 2019/11/02)

Abstract

The implementation of public and criminal policies and the related challenges have always been among the concerns of executive directors and policymakers of the public sector. In Iran, there are many actors in the field of preventing and dealing with economic corruptions, which, according to the results of this study and the existing facts, do not demonstrate the required efficiency. This applied and nationwide study was carried out using a descriptive-survey method with a statistical population of 394 elites consisting of MPs, judges, faculty members, economic institutions' directors, and the managers and experts from 8 key actors involved in the issue, including the Financial Corruption Combating Headquarters, the General Inspection Organization, the Supreme Audit Court, the Ministry of Economic and Financial Affairs, the Ministry of Justice, the Security Offices, etc. The objective of the study was to identify the factors involved in the ineffective enforcement of Iran's criminal policy pertaining to organizing these actors. The results show that five components, including the multiplicity and diversity of actors, the nature of duties, lack of interaction and synergy, the structural and political dependency, and weak supervision by higher bodies, have the greatest impact on the ineffective implementation of criminal policies of Iran in orchestrating the actors involved in the prevention and fight against economic corruptions. In the end, based on the findings of the study, necessary policy measures, including the elimination of non-professional and inefficient executive actors, the formation of a committee for the exchange of information on economic corruption, and the legalization of the position of policy-making supreme bodies... have been suggested.

Keywords

Components Evaluation, Action Research, Criminal Policy, Organizing of Executive Actors, Economic Corruptions.

Copyright © 2019 The Authors. Published by Faculty of Law & Political Science, University of Tehran.

This Work Is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)

1 - Corresponding Author's Email: Gholami1970@yahoo.com

فصلنامه علمی - پژوهشی سیاست‌گذاری عمومی، دوره ۵، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۸، صفحات ۱۶۳-۱۴۰

ارزیابی مؤلفه‌های اجرای سیاست جنایی ایران در سازماندهی کنشگران عرصه پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی

حسین غلامی^۱

دانشیار حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

حسنعلی مؤذن‌زادگان

دانشیار حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

سعید مرجانی

دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

(تاریخ دریافت: ۹۸/۴/۷ - تاریخ پذیرش: ۹۸/۸/۱۱)

چکیده

چالش‌های اجرای سیاست‌های عمومی، همواره از دغدغه‌های مدیران اجرایی و سیاست‌گذاران بخش حاکمیتی به شمار می‌رود. در ایران، کنشگران اجرایی متعددی در حوزه پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی فعالیت دارند که بنا به نتایج این پژوهش و واقعیت‌های موجود، از کارآمدی لازم برخوردار نیستند. پژوهش حاضر از نوع کاربردی و در سطح ملی بوده و با روش توصیفی-پیمایشی و با جامعه آماری ۳۹۴ نفر از نخبگان (نمایندگان مجلس، قضات ارشد، اعضای هیأت علمی، مدیران نهادهای اقتصادی) و مدیران و کارشناسان ۸ کنشگر اجرایی اصلی دخیل در موضوع انجام گردیده است. هدف از این تحقیق، شناسایی مؤلفه‌های مؤثر بر اجرای ناکارآمد سیاست‌گذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران مذکور می‌باشد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ۵ مؤلفه تعدد و تنوع کنشگران، ماهیت وظایف، عدم تعامل و هم‌افزایی لازم، وابستگی ساختاری و جناحی و ضعف نهادهای عالی، بیشترین تأثیر در اجرای ناکارآمد سیاست‌گذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی دارند. در پایان با توجه به نتایج تحقیق، توصیه‌های سیاستی لازم از جمله حذف کنشگران اجرایی غیرتخصصی و ناکارآمد، تشکیل کمیته تبادل اطلاعات فساد اقتصادی، قانونی شدن جایگاه نهادهای عالی سیاستگذار و... ارائه شده است.

واژگان کلیدی: ارزیابی مؤلفه‌ها، اجراپژوهی، سیاست‌گذاری جنایی، سازماندهی کنشگران اجرایی، مفاسد اقتصادی.

مقدمه

اجرای سیاست‌های عمومی، یکی از موضوعات اصلی سیاستگذاری عمومی محسوب می‌شود که در مفهوم عام به معنی اجرای قانون می‌باشد (Lester & Stewart, 2000: 104). لیبسکی یکی از دانشمندان علم اجرا معتقد است مطالبات بزرگ تدوین‌شده در نهادهای تصمیم‌گیر در واشنگتن (مرجع تصویب سیاست)، در اوکلند (مرجع اجرای سیاست) نقش بر آب می‌شوند (Hill & Hupe, 2002, p.32). یکی از مباحث مهم در حوزه اجرا پژوهی در سیاستگذاری عمومی، نحوه مواجهه حاکمیت با پدیده مجرمانه است که موضوع اصلی یکی از زیرشاخه‌های آن موسوم به «سیاستگذاری جنایی» را تشکیل می‌دهد. این شاخه از سیاستگذاری عمومی و نیز علوم جنایی «در پی آن است تا با بهره‌گیری از نظریه‌های مرتبط با جرم به وضع سیاست‌هایی بپردازد که بیشترین تأثیر را بر کاهش نرخ جرم دارد.» (Malekmohammadi, 2017: 129). به نظر، یک دسته از جرائمی که پیشگیری و مقابله با آن‌ها، نیازمند قرابت سیاستگذاری عمومی و سیاست جنایی است، مفاسد اقتصادی می‌باشد. با تصویب قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد در سال ۱۳۹۰، که به نظر برخی «از مظاهر بازنگری سیاست جنایی موجود است» (Ebrahimi and Safaie Atashgah, 2015: 26)، در بند الف ماده ۱ آن به تعریف فساد و بیان مصادیق آن به صورت تمثیلی پرداخته شده است. سازمان شفافیت بین‌المللی (TI) فساد را «سوءاستفاده از قدرت و اگذار شده برای کسب نفع شخصی» (Yahong, Zhang & Lavena, Cecilia, 2015: xiii) تعریف می‌کند. «کنوانسیون سازمان ملل برای مبارزه با فساد» (UNCAC) (Dadkhodaei, 2011: 30). در ایران بیش از ۱۰ کنشگر اجرایی در حوزه پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی فعالیت دارند که به دلایلی از جمله فقدان سلسله مراتب واحد، عدم تخصص کافی، تأثیرپذیری از جناح‌های سیاسی و نداشتن استقلال ساختاری و وابستگی به یکی از قوای سه‌گانه، در پیشگیری، کشف و تحقیق از فساد مالی کارآمدی لازم ندارند. در خصوص ضرورت پرداختن به مسأله تحقیق بایستی گفت که لزوم پیشگیری و مقابله جدی با مفاسد اقتصادی به یکی از مطالبات اصلی مردم از کنشگران اجرایی این عرصه تبدیل گشته، و از آن جا که «افکار عمومی نقش کلیدی در ترسیم و تدوین سیاست جنایی در کشورهای مختلف ایفا می‌کند» (Najafi Abrandabadi, 2018: 881)، می‌طلبد که در حوزه پژوهشی به ارزیابی اجرای سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران این عرصه پرداخته شود. همچنین اهمیت مسأله پژوهش از این جهت است که با توجه به مواد ۶ و ۳۶ کنوانسیون سازمان ملل برای مبارزه با فساد و نیز بند ب ماده ۱۱ قانون ارتقاء سلامت نظام اداری که به نظر، با الهام از آن نگاشته

شده، کشورهای عضو -از جمله ایران- بایستی در خصوص تأسیس نهادهای جدید و یا اصلاح آنها تصمیم‌گیری کنند. اهداف اساسی این تحقیق نیز عبارت‌اند از: شناسایی مؤلفه‌های تأثیرگذار بر اجرای سیاست جنایی ایران در سازماندهی کنشگران عرصه‌مقابله با مفاسد اقتصادی، استخراج چالش‌های سیاستی موجود، ارتقاء جایگاه ایران در مبارزه با فساد از طریق ارائه پیشنهادها سیاستی لازم. مقاله پیش‌رو در پی پاسخ به این دو پرسش است که: اولاً الگوی فعلی سیاست جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی تا چه اندازه کارآمد است؟ ثانیاً در صورت ناکارآمدی اجرای سیاستگذاری جنایی در سازماندهی کنونی، چه مؤلفه‌هایی در بروز ناکارآمدی آن اثرگذار بوده و میزان تأثیر هر کدام چه مقدار می‌باشد؟ در این پژوهش از رویکرد اجراپژوهی و نیز یکی از مدل‌های اصلی در سیاستگذاری عمومی یعنی «مدل نهادی» بهره گرفته می‌شود. با این توضیح که «ارتباط بین سیاستگذاری عمومی و نهادهای حکومتی بسیار نزدیک است. به طور سنتی، رهیافت نهادی توجه زیادی به ارتباط میان ساختار نهادهای حکومتی و محتوای سیاستگذاری عمومی نشان نمی‌دهد. البته رهیافت نهادی لزوماً محدود یا توصیفی نیست. می‌توانیم بررسییم چه رابطه‌ای بین ترتیبات نهادی و محتوای سیاستگذاری عمومی وجود دارد» (Thomas Dye, 2008: 47-45)؟ هم‌سو با سؤال اخیر، در حوزه پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی می‌توان پرسید که: آیا دخیل نمودن نهادهای اجرایی متعدد، تأثیر مثبتی بر پیشگیری، کشف به موقع و تحقیق تخصصی فساد اقتصادی در ایران داشته است؟ با توجه به مبانی نظری پژوهش، فرضیه‌های زیر ارائه می‌گردد: **فرضیه اول:** الگوی فعلی اجرای سیاست جنایی ایران در سازماندهی کنشگران دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی، الگوی کارآمدی نیست. **فرضیه دوم:** پنج مؤلفه «تعدد و تنوع زیاد»، «ماهیت وظیفه»، «تعامل ضعیف»، «وابستگی ساختاری و جناحی» کنشگران اجرایی و نیز «ضعف نهادهای عالی» بیشترین تأثیر بر ناکارآمدی اجرای سیاست جنایی ایران در سازماندهی کنشگران مذکور دارند. در اینجا برخی از مفاهیم کلیدی و مبنایی مورد استفاده در مقاله تبیین می‌گردد:

ارزیابی مؤلفه‌ها

چندی پس از اجرای هر سیاست جنایی، ارزیابی آن‌ها این امکان را فراهم می‌سازد تا آشکار شود که آیا سیاست‌های اتخاذ شده، با توجه به هزینه‌هایی که برای آن‌ها پرداخت شده است، ارزش آن هزینه را داشته‌اند (Najafi Abrandabadi, 2018: 809). از نگاهی کلی از سه نوع ارزیابی می‌توان یاد کرد: ۱- ارزیابی روش ۲- ارزیابی تأثیرات ۳- فرا ارزیابی (Malekmohammadi, 2017: 86). برخی دیگر، ارزیابی سیاست را به سه دسته اداری، قضایی

و سیاسی تقسیم می‌کنند... ارزیابی سیاسی، قضاوت شهروندان درباره سیاست‌ها را در بر می‌گیرد (Howlett and Ramesh, 2001, 280-273). در این پژوهش از «ارزیابی روش» و «ارزیابی سیاسی» به صورت تلفیقی استفاده شده است.

اجرای پژوهی در سیاستگذاری عمومی و جنایی

ادبیات علمی اجرای سیاست‌های عمومی، یا به تعبیری «اجرا پژوهی»، از تنوع و کثرت زیادی برخوردار است. مطالعه اجرای سیاست‌ها تحت تاثیر دو گرایش عمده تئوریک بوده است: گرایش نظری «بالا به پایین» و گرایش «پایین به بالا». الگوی نخست بر این فرض استوار است که تصمیمات سیاستی از بالا اتخاذ و طی نظامی سلسله‌مراتبی و مدیریتی از سوی سطوح پایین‌تر دستگاه‌های اداری به اجرا در می‌آید. الگوی دوم، اما، بر نقش کارکنان رده پایین و ماهیت غیر سلسله‌مراتبی اجرای سیاست‌های عمومی تأکید دارد و بر این ادعاست که دستوراتی که از بالا صادر می‌شود می‌تواند مورد دخل و تصرف قرار گرفته و اساساً ماهیت اجرا از پایین به بالا تأثیرگذاری بیشتری دارد (Ashtarian et al., 2017: 15-17). البته از آن جا که مدل‌های بالا به پایین و پایین به بالا با ساختارهای اداری-سیاسی ایران همخوانی چندانی ندارد، تا حد زیادی از محوریت پژوهش خارج شده‌اند. سیاستگذاری جنایی به معنی «مجموعه شیوه‌ها و روش‌هایی که هیأت اجتماع با توسل به آن‌ها پاسخ‌های به پدیده جنایی (مجرمانه) را سازمان می‌بخشد» (Delmas-Marti, 2014: 103)، که از شعبات مهم سیاستگذاری عمومی می‌باشد خود به گونه‌هایی تقسیم می‌گردد که یکی از آن‌ها سیاست جنایی اجرایی می‌باشد. سیاست قوه مجریه در زمینه کنترل جرم که ناظر بر چگونگی اجرای قوانین و رویه قضایی موجود است، سیاست جنایی اجرایی را تشکیل می‌دهد (Najafi Abrandabadi, 1993: 263).

سازماندهی

«سیاستگذاری، فرآیندی سیاسی و غامض است که تحت تأثیر بسیاری از کنشگران، عوامل و داده‌های مختلف قرار دارد» (Ministry of Healths, 2016: 16). یکی از وجوه اصلی اجرای سیاست عمومی و جنایی در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی، اتخاذ سیاست‌های صحیح در مورد «سازماندهی» نهادهای دخیل در موضوع می‌باشد، نظیر تقویت سازمان‌های کارآمد، حذف نهادهای زائد و در صورت لزوم ایجاد سازمان جدید. «سازمان به مجموعه افرادی گفته می‌شود که برای نیل به اهدافی مشترک، همکاری می‌کنند» (Schermerhorn, 2012: 10). به عبارت دیگر «سازمان‌ها، موجودیت‌های اجتماعی هدفمندی می‌باشند که با محیط بیرونی در ارتباط هستند» (Daft, 2008: 11). برخی نیز ساختار را وسیله‌ای برای دستیابی به اهداف سازمانی می‌دانند

(Drucker, 2012: 445). در مجموع، سازماندهی به عنوان یکی از اجزای مهم سیاستگذاری عمومی و جنایی، «فراگردی است که طی آن تصمیم‌گیری می‌شود که چگونه بخش‌های مختلف سازمان، فعالیت‌های خود را برای نیل به یک هدف مشترک [مثل پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی] هماهنگ خواهند ساخت» (Pourezat and Taheri Attar, 2014: 11).

کنشگران اجرایی

منظور از کنشگران اجرایی، آن دسته از بازیگران عرصه سیاستگذاری جنایی هستند که فارغ از دو وجه تقنینی و قضایی (تعقیب و صدور حکم)، به ایفای نقش در پیشگیری، کشف و تحقیق مفاسد اقتصادی می‌پردازند، البته این به معنای محصور نمودن کنشگران اجرایی به نهادهای درون قوه مجریه نیست بلکه هدف اصلی از اضافه نمودن وجه اجرایی به کنشگران سیاست جنایی به محتوا و ماهیت کنش ایشان بر می‌گردد و به لحاظ سازمانی ممکن است به قوه قضائیه و یا قوه مقننه و یا نیروهای نظامی یا انتظامی منتسب باشند.

پیشینه پژوهش

همان‌طور که برخی به دانشجویان توصیه می‌کنند به حوزه‌هایی بپردازند که ادبیاتی وجود ندارد (Glaser, 1998: 73)، راجع به عنوان مقاله حاضر نیز تاکنون مستقیماً تحقیقی صورت نگرفته هرچند تحقیقاتی راجع به سایر عوامل ساختاری مؤثر بر اجرای سیاست‌های دولتی در پیشگیری و مقابله با فساد اقتصادی انجام شده، که در زیر به برخی از آن‌ها اشاره می‌گردد:

جدول شماره ۱ - پیشینه پژوهش

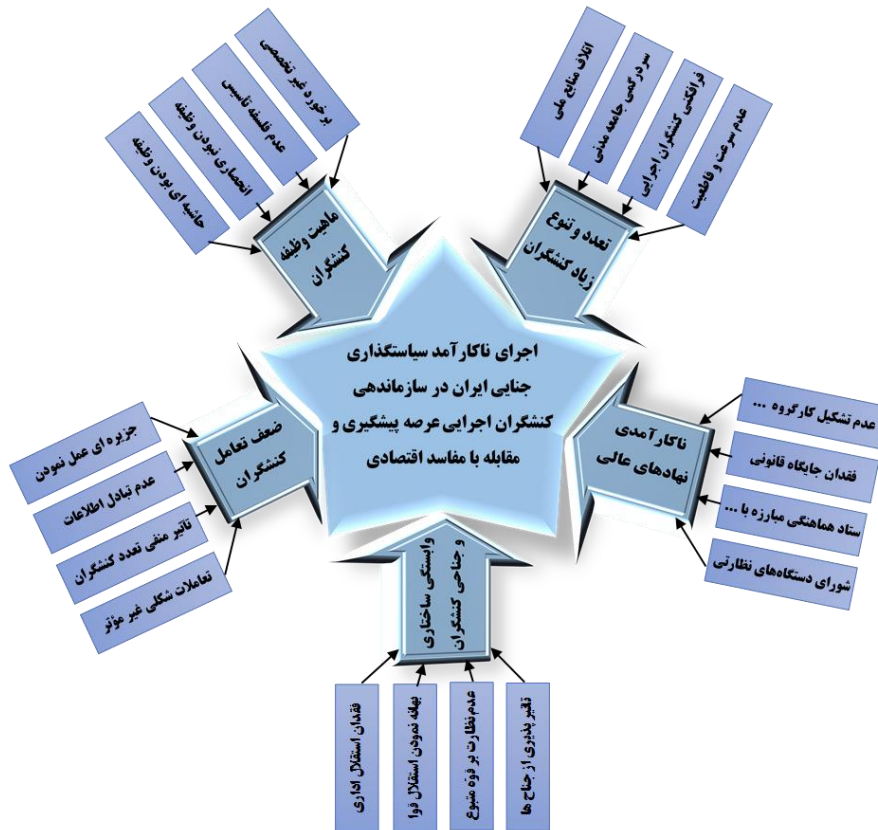
عنوان پژوهش	پژوهشگر	تاریخ	مسأله پژوهش	نتایج
اجراپذیری؛ چالش‌های اجرای سیاستگذاری عمومی در ایران	اشتریان و همکاران	2017	بررسی نقش عواملی همچون تکرر سیاست‌ها، بخشی‌گرایی و ساختار اداری بر اجرای سیاست‌ها	تبیین موانع اجرای سیاست‌ها از جمله: عدم وجود ساختار اجرایی مناسب، درهم‌تنیدگی وظایف و بخشی‌گرایی دستگاه‌ها، تکرر و تعدد قوانین و مقاصد سیاستگذاران، عدم مشارکت و همکاری دستگاه‌ها
عوامل تعیین‌کننده فساد: بررسی ادبیات و شواهد جدید	سلدادیو و هان	2006	تبیین عوامل اصلی مؤثر در فساد اقتصادی	برخی عوامل مدیریتی و سازمانی از قبیل اختلاف در قدرت، ساختار سازمانی و عوامل نظارتی را در بروز فساد مالی مؤثر می‌دانند.

آسیب‌شناسی ساختارهای نظارتی در ایران	شریفی	2004	تحلیل آسیب‌های مترتب بر ساختارهای نظارتی در ایران	بین دستگاههای نظارت‌کننده و نظارت‌شونده همکاری مناسب در زمینه تبادل اطلاعات وجود ندارد.
مبارزه با فساد به سبک سنگاپور	جان کواه	2008	تبیین درس‌های تجربه مبارزه با فساد اقتصادی در سنگاپور برای دیگر کشورهای آسیایی	۱: سازمان ضد فساد بایستی مستقل از پلیس و نیروهای سیاسی باشد. ۲: سازمان ضد فساد بایستی فسادناپذیر باشد.
ضابطین قضایی در امور اقتصادی با تأکید بر نقش وزارت اطلاعات	ارجمندی	2013	بررسی صلاحیت و وظایف قانونی ضابطین در مقابله با مفاسد اقتصادی	ناکارآمدی و عدم تخصص کافی ضابطین و کنشگران دخیل در موضوع
اصلاحات ملی ضد فساد	تامسیس	2004	بررسی تجارب کشورهای مختلف در مقابله با فساد اقتصادی	تعدد کنشگران و تداخل مأموریت‌ها نباید به حدی زیاد باشد که فرصت‌های تحقیق و تعقیب قضایی برای کنشگران اصلی از بین برود.

مدل مفهومی پژوهش و متغیرهای آن

فساد یک پدیده پیچیده است که تقریباً هیچ وقت با یک علت توضیح داده نمی‌شود (Salifu, 2006). مطالعات و تقسیم‌بندی‌های متعددی در زمینه عوامل موثر در بروز فساد اداری - مالی انجام شده است که بعضاً با همدیگر همپوشانی داشته اما هر کدام از زاویه‌ای خاص این مسئله را بررسی نموده‌اند. این امر نیز نشان‌دهنده آن است که توافق اندکی بر سر دلایل فساد اقتصادی وجود دارد (Robinson, 2004).

در این پژوهش، محققین ابتدا عوامل مدیریتی و سازمانی تأثیرگذار در بروز فساد اقتصادی را شناسایی و گردآوری کرده سپس با ارجاع به صاحب‌نظران و نخبگان، اقدام به استخراج عوامل یا مؤلفه‌های مؤثر بر ناکارآمدی سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی عرصه پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی نمودند. عوامل مذکور به پنج مؤلفه کلی که هرکدام دارای اجزاء یا عناصری می‌باشند تقسیم می‌شوند. در این راستا الگوی مفهومی پژوهش با تلفیق و بررسی مطالعات مختلف به صورت شکل شماره ۱ تهیه گردیده که مبنای آزمون‌های آماری قرار گرفته است:

شکل ۱ - مدل مفهومی و محقق ساخته پژوهش و متغیرهای آن.

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق در این پژوهش بر مبنای هدف و جهت‌گیری پژوهش، از نوع کاربردی و توسعه‌ای، بر مبنای استراتژی پژوهش منطبق بر روش تحقیق همبستگی از نوع پیمایشی، به لحاظ روش جمع‌آوری اطلاعات، جزو تحقیقات اکتشافی از نوع پیمایشی و بر مبنای قلمرو پژوهش از نوع تک‌مقطعی (سال ۱۳۹۷) و در سطح ملی می‌باشد. همچنین از نظر ابزارهای به کار رفته، می‌توان این تحقیق را یک پژوهش کمی به شمار آورد چرا که از ابزار پرسشنامه استفاده شده است.

جامعه آماری پژوهش: در پژوهش حاضر، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، اساتید دانشگاهی، قضات ارشد، مدیران و کارشناسان برخی کنشگران اجرایی مذکور و صاحب‌نظران

مرتبط با موضوع رساله به عنوان جامعه آماری پژوهش در نظر گرفته شده‌اند. ضمن اینکه مطابق با سرمد و دیگران (2007: 177) با توجه به مشخص نبودن حدود و مقدار دقیق عناصر مورد بررسی، جامعه آماری، نامحدود تلقی می‌شود.

روش نمونه‌گیری: مطابق با خورشیدی (2007: 133) با توجه به این که نتایج این پژوهش فقط در صورت استفاده از نظر مدیران، متخصصان و کارشناسان می‌تواند از اعتبار لازم برخوردار باشد، در این پژوهش، بر مبنای روش نمونه‌گیری هدفمند^۱ اقدام شده است.

حجم نمونه آماری و روش محاسبه: در این تحقیق جهت تعیین حجم نمونه، از روش برآورد حجم نمونه کوکران استفاده شده است. با توجه به این که تعداد واقعی جامعه آماری (N) نامعلوم بوده و انحراف استاندارد جامعه (S) نیز به تبع آن نامعلوم بوده، لذا از فرمول مبتنی بر مجذور انحراف استاندارد نمونه جهت برآورد حجم نمونه آماری استفاده شده است. در این راستا با توجه به نامعلوم بودن انحراف استاندارد جامعه (S)، نیاز بود تا با گزینش تعدادی نمونه آماری نسبت به برآورد انحراف استاندارد نمونه اقدام شود. به همین جهت برای تعیین حجم نمونه، ابتدا نمونه‌ای ۴۰ نفره گزینش شد و بر اساس آزمون آلفای کرونباخ، ضمن استخراج میزان آلفا برابر با ۰/۸۴۷ که نشان دهنده پایایی و قابلیت اعتماد بالای پرسشنامه مقدماتی می‌باشد، انحراف استاندارد نمونه (σ) برابر با ۰/۳۱۴۲۳ به دست آمد. با جایگزینی میزان پیش‌برآورد انحراف استاندارد نمونه (σ) در فرمول کوکران و با فرض دقت مورد نظر محقق (ϵ) برابر با ۰/۰۴ و سطح اطمینان ۹۵ درصد که طی آن ضریب اطمینان ($z^{\alpha/2}$) برابر ۱/۹۶ می‌باشد در نتیجه، میزان حجم نمونه برابر با ۲۳۷ نفر به دست آمد. فرمول کوکران و مفاهیم عوامل تشکیل دهنده فرمول و نحوه محاسبات آن در زیر مشخص گردیده است:

$$n = \left[\frac{z^{\alpha/2} \times \sigma}{\epsilon} \right]^2 \cong \left[\frac{1.96 \times 0.31423}{0.04} \right]^2 \cong 237$$

در صورتی که محقق در حالت جامعه آماری نامحدود بخواهد قبل از در نظر گرفتن نتایج حاصل از جامعه نمونه اقدام به برآورد حجم یا تعداد نمونه نماید بایستی بر اساس فرمول دیگر کوکران که بدون انحراف معیار و با حداکثر محافظه‌کاری در تعیین تعداد محاسبه می‌شود و نتیجه آن ۳۸۴ نفر نمونه آماری می‌باشد عمل نماید. در پژوهش حاضر جهت اتقان بیشتر نتایج آن، حجم نمونه بیشتر، یعنی ۳۸۴ نفر ملاک قرار گرفته و نهایتاً با توجه به تعداد پرسشنامه‌های تأیید شده، حجم جامعه آماری این پژوهش به ۳۹۴ نفر افزایش یافت.

فرایند نمونه‌گیری: جهت انجام دقیق فرایند نمونه‌گیری، جامعه آماری پژوهش به ۲ دسته کلی «نخبگان» صاحب‌نظر در موضوع و «مدیران و کارشناسان کنشگران اجرایی» دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی تقسیم گردید و زیرمجموعه‌های هر کدام از این دو دسته کلی به شرح جدول زیر مشخص گردیدند:

جدول ۲- وضعیت پرسشنامه‌های توزیع شده و جمع آوری شده مورد تأیید و فاقد اعتبار به تفکیک کنشگر

ردیف	جامعه آماری	نام سازمان محل خدمت	پرسشنامه‌های توزیع شده	جمع آوری شده پرسشنامه‌های فاقد اعتبار	پرسشنامه‌های مورد تأیید
۱	دسته اول: مدیران و کارشناسان کنشگران	دیوان محاسبات کشور	۴۰	۳۸	۲
۲		سازمان بازرسی کل کشور	۳۰	۲۲	۱
۳		سازمان برنامه و بودجه کشور	۴۰	۴۰	۱
۴		ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی نهاد ریاست جمهوری	۱۰	۹	-
۵		وزارت امور اقتصادی و دارایی (ذیحساب‌ها)	۴۰	۳۹	۲
۶		وزارت دادگستری به عنوان مرجع ملی کنوانسیون مبارزه با فساد	۳۰	۲۷	۱
۷		حراست‌های تابعه دستگاه‌های اجرایی	۴۰	۳۶	۳
۸		واحدهای بازرسی و پاسخگویی به شکایات دستگاه‌های اجرایی	۳۰	۲۹	۱
۹	دسته دوم: نخبگان	نمایندگان مجلس شورای اسلامی	۴۰	۳۰	-
۱۰		اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها (دانشگاه علامه طباطبائی و ...)	۶۰	۵۸	-
۱۱		قضات ارشد دادگستری (دیوان عالی کشور، دادگاه‌های تجدیدنظر و ...)	۵۰	۴۳	-
۱۲		مدیران ارشد نهادهای اقتصادی	۴۰	۳۷	۳
		جمع کل پرسشنامه‌ها	۴۵۰	۴۰۸	۱۴
					۳۹۴

لازم به ذکر است با هماهنگی صورت گرفته با مدیران دستگاه‌ها و نیز مسئولین نهادهای نظارتی داخلی نهادها نظیر حراست‌ها و نیز برگزاری جلسات و نشست‌های توجیهی متعدد با ایشان و تبیین ابعاد و فلسفه انجام چنین پژوهشی، اقدام به مراجعه حضوری در چندین نوبت به هرکدام از ۱۲ کنشگر مذکور و توزیع و تکمیل پرسشنامه و نیز مصاحبه حضوری به عمل آمد. جزئیات مربوط به تعداد پرسشنامه‌های توزیع شده، جمع‌آوری شده، تأیید شده و فاقد اعتبار به تفکیک سازمان‌های همکاری کننده در جدول شماره ۲ آمده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS 22 و Lisrel 8.8 انجام شده است. «در روش معادلات ساختاری نتایج از طریق ارزیابی مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری مورد سنجش قرار می‌گیرد مدل ساختاری، ساختار علی بین متغیرهای پنهان را مشخص می‌کند و مدل اندازه‌گیری روابط بین متغیرهای پنهان و متغیرهای مشاهده شده را تعریف می‌نماید» (Schumacker and Lomax, 2012: 12).

ارزیابی ابزار یا مدل اندازه‌گیری

شایان ذکر است که برای جمع‌آوری اطلاعات آماری، با توجه به این که مهم‌ترین و معمول‌ترین روش به کار برده شده در پرسشنامه‌های مربوط به فساد اقتصادی، رویکرد «فساد ادراک‌شده» است (Rafipour, 2007 and Lambsdorff, 1999) در این پژوهش نیز از پرسشنامه محقق ساخته با رویکرد فساد ادراک‌شده، استفاده گردید در این پرسشنامه مطابق شکل شماره ۱، مؤلفه‌های مؤثر بر اجرای ناکارآمد سیاست جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی، به پنج دسته کلی تقسیم گردیده که چکیده‌ای از گویه‌ها یا سؤالات ذیل هر مؤلفه نیز آمده است. جدول ۳، متغیرها و شماره سؤالات استفاده شده را نشان می‌دهد:

جدول ۳ - متغیرها و شماره سؤالات ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر سازماندهی کنشگران

عرصه مقابله با مفاسد اقتصادی

متغیر (مؤلفه)	شماره سؤال‌ها
۱- تعدد و تنوع کنشگران اجرایی	۴-۳-۲-۱
۲- ماهیت وظیفه کنشگران	۸-۷-۶-۵
۳- وابستگی ساختاری و جناحی	۱۲-۱۱-۱۰-۹
۴- ضعف تعامل و هم‌افزایی کنشگران	۱۶-۱۵-۱۴-۱۳
۵- عدم موفقیت نهادهای عالی	۲۰-۱۹-۱۸-۱۷

در خصوص ارزیابی پرسشنامه به عنوان ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش بایستی گفت که پایایی یا اعتبار پرسشنامه محقق ساخته در آزمون اولیه با آلفای کرونباخ ۰/۸۴۷ و روایی پرسشنامه از طریق روایی محتوا و آزمون تحلیل عاملی مورد تأیید قرار گرفت. سپس در پرسشنامه نهایی

نیز همین اقدام صورت گرفت که مطابق با جدول ۴ با روایی و پایایی بالاتری، پرسشنامه‌ها مورد تأیید قرار گرفتند:

جدول ۴ - خلاصه آزمون‌های انجام شده برای سنجش روایی و پایایی پرسشنامه

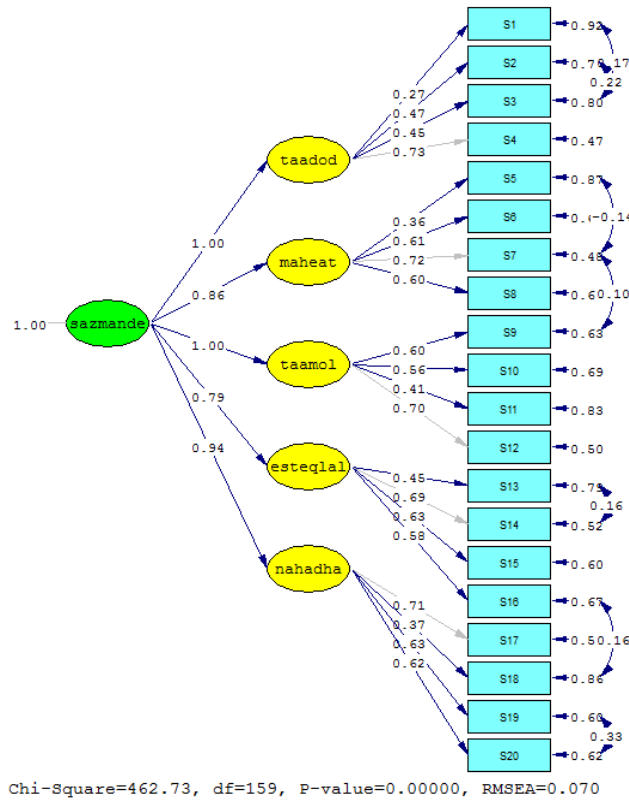
نوع آزمون	وضعیت قابل قبول	وضعیت تحلیل آماری پرسشنامه	نتیجه آزمون
نتیجه آزمون کیزر مایر (KMO)	بزرگتر از ۰,۷	۰,۸۶۱	کفایت تعداد پاسخ‌دهندگان
سطح معناداری (sig) آزمون بارتلت (BT)	کمتر از ۰,۰۵	۰,۰۰۰	مناسب بودن داده‌ها برای انجام آزمون‌های استنباطی
آزمون تحلیل عاملی: (روش برآورد مؤلفه‌های اصلی بر اساس ماتریس همبستگی و دوران واری ماکس)		۵ فاکتور (مؤلفه)	تأیید روایی پرسشنامه و شناسایی تعداد عوامل زیرمجموعه
آلفای کرونباخ	بزرگتر از ۰,۷	۰,۸۸۵	تأیید پایایی پرسشنامه

ارزیابی مدل ساختاری

برای پاسخگویی به سوالات پژوهش و نتیجه‌گیری از روشهای آماری و آزمون‌های متفاوت، از نرم‌افزار SPSS 22 و Lisrel 8.8 به نحوی که ذکر می‌شود، استفاده گردیده است: جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون χ^2 ، همچنین از آزمون تحلیل عاملی تأییدی (CFA) جهت تأیید روایی سوالات و مشخص‌سازی عوامل کلیدی هر مولفه و از مدلیابی معادلات ساختاری (SEM) جهت برازش مدل پژوهش با داده‌های جمع‌آوری شده استفاده گردیده است.

مدل یابی و تحلیل معادلات ساختاری (ارائه مدل)

برای بررسی تاثیر هر کدام از متغیرهای پژوهش (شامل ابعاد، اجزاء و عناصر) بر روی یکدیگر بصورت همزمان، از مدلیابی معادلات ساختاری استفاده می‌شود. گزارش نهایی از مدل معادلات ساختاری (SEM) مستخرج از تحقیق که توسط نرم‌افزار Lisrel 8.8 ارائه شده، در شکل ۲ آمده است:

شکل ۲ - مدل معادلات ساختاری (SEM) پژوهش در حالت استاندارد.

ضرایب مسیر متغیرها در حالت استاندارد و سطح خطای ۰/۰۵ در جدول زیر آمده است:

جدول ۵ - ضرایب مسیر در حالت استاندارد و اولویت بندی مؤلفه‌ها

مؤلفه (متغیر)	نام اختصاری	ضرایب مسیر	سطح معنی داری	اولویت مؤلفه	نتیجه
تعدد و تنوع کنشگران اجرایی	taadod	۱/۰۰	۰/۰۰	۱	بر اجرای ناکارآمد سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران دخیل در مقابله با مفاسد اقتصادی مؤثر است.
ماهیت وظیفه کنشگران اجرایی	maheat	۰/۸۶	۰/۰۰	۴	بر اجرای ناکارآمد سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران مؤثر است

ضعف تعامل و هم‌افزایی میان کنشگران اجرایی	taamol	۱/۰۰	۰/۰۰	۲	بر اجرای ناکارآمد سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران مؤثر است
وابستگی ساختاری و جناحی کنشگران اجرایی	esteqlal	۰/۷۹	۰/۰۰	۵	بر اجرای ناکارآمد سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران مؤثر است
عدم موفقیت نهادهای عالی برون‌سازمانی و درون‌سازمانی	nahadha	۰/۹۴	۰/۰۰	۳	بر اجرای ناکارآمد سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران مؤثر است

لازم به ذکر است قدرت رابطه بین عامل (متغیر پنهان) و متغیر قابل مشاهده به وسیله بار عاملی نشان داده می‌شود. بار عاملی مقداری بین صفر و یک است. اگر بار عاملی کمتر از 0.3 باشد، رابطه ضعیف در نظر گرفته شده و از آن صرف نظر می‌شود. بار عاملی بین 0.3 تا 0.6 قابل قبول است و اگر بزرگتر از 0.6 باشد خیلی مطلوب است (کلاین، ۱۹۹۴). بارهای عاملی یا ضرایب مسیر این پژوهش، بزرگتر از 0.79 به دست آمده‌اند که این نشان دهنده وضعیت خیلی مطلوب است، در نتیجه، هر یک از ضرایب مسیر در حالت استاندارد معنی‌دار است زیرا تمامی مقادیر سطح معنی‌داری، از 0.05 کمتر هستند؛ همچنین بار عاملی متغیرها در حالت استاندارد آزمون t-value از 1.96 بیشتر بوده و ضرایب مسیر نیز از 0.6 بزرگتر هستند. بنابراین می‌توان گفت تمامی متغیرها بر اجرای ناکارآمد سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی مؤثر می‌باشند.

بررسی شاخص‌های برازش مدل

زمانی که مدل دارای ویژگی‌های همانندی باشد امکان آزمون آن و ارزیابی مدل فراهم می‌شود. در رابطه با قدرت برازش و اعتبار مدل، شاخص‌های مختلفی مورد ارزیابی قرار گرفته که همان‌طور در جدول ۵ آمده، تمام شاخص‌های مورد بررسی نشان می‌دهد که مدل از برازش قوی برخوردار است:

جدول ۶ - برازش مدل

شاخص	NFI	RFI	IFI	PNFI	CFI	RMSEA
خروجی مدل پژوهش	0.94	0.92	0.96	0.78	0.96	0.07
میزان قابل قبول	> 0.9	> 0.9	> 0.9	> 0.5	> 0.9	< 0.10

در جدول فوق، بار عاملی متغیرهای پنهان با توجه به پارامترهای استاندارد تعریف شده در نرم افزار Lisrel 8.8 ترسیم گردیده است. نتایج بدست آمده از تحلیل عاملی فوق و بررسی بارگیری گویه‌ها حاکی از تأیید ساختار نظری و اصلی مدل فوق می‌باشد. در جدول ۵ خلاصه‌ای از خروجی‌های نرم‌افزار در رابطه با ضرایب هر یک از مسیرها نشان داده شده است. بنابراین ضرایب هر مسیر نشان‌دهنده میزان ارتباط هر یک از ابعاد روی متغیر پنهان می‌باشد.

نتایج آزمون فرضیه‌ها

پژوهش حاضر بر مبنای دو فرضیه طراحی گردیده است:

فرضیه اول عبارت است از این که: سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی ناکارآمد است. آمارهای ارائه شده از سوی سازمان شفافیت بین‌الملل از رتبه نامطلوب ایران در این حوزه، گواه چنین ادعایی است. به عنوان مثال در جدیدترین رتبه‌بندی 'CPI'، که توسط این سازمان در سال ۲۰۱۹ منتشر گردیده، ایران در سال ۲۰۱۸ با ۸ پله سقوط نسبت به سال قبل، رتبه ۱۳۸ را در بین ۱۸۰ کشور از منظر ادراک فساد کسب نمود که در میان کشورهای خاورمیانه و شمال آفریقا تنها از کشورهای جنگ‌زده سوریه (رتبه ۱۷۸)، یمن (۱۷۵)، لیبی (۱۷۱) و عراق (۱۶۹) وضعیت بهتری داشته است (Transparency International, 2019). همچنین از نتایج پژوهش میدانی حاضر استنباط می‌گردد که ساختارها و سازمان‌های کنونی کشور، در پیشگیری، کشف و تحقیق از فساد اقتصادی کارآمدی لازم را ندارند. آمار توصیفی مندرج در جدول زیر بیانگر ادراک جامعه آماری پژوهش در دو طیف نخبگان و مدیران و کارشناسان کنشگران اجرایی مرتبط از میزان کارآمدی اجرای سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی می‌باشد:

جدول ۷ - آزمون فرضیه اول (ادراک جامعه آماری از میزان اجرای کارآمد سیاستگذاری جنایی ایران)

جمع	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	پاسخگویان
۱۶۵	۲	۶	۲۷	۵۳	۷۷	نخبگان (نمایندگان مجلس، فراوانی)
۱۰۰٪	۱/۲٪	۳/۶٪	۱۶/۴٪	۳۲/۱٪	۴۶/۷٪	قضات ارشد، هیأت‌علمی و... (درصد)

۱ - «CPI یا شاخص درک فساد، کامل‌ترین شاخص کمی فساد در میان کشورها می‌باشد این شاخص به وسیله تیمی از محققان در دانشگاه گوتینگن (Göttingen University) به ریاست یوهان لمبزدورف (Johann Lambsdorff) تعیین می‌گردد. CPI میزان احتمال قبول رشوه، دریافت مبالغ نامشروع در پروسه خدمات عمومی، اختلاس از بودجه عمومی و ارتکاب جرائم مشابه را از سوی سیاستمداران و کارکنان دولتی را ارزیابی می‌نماید.» (Jens Chr. Andvig and Odd Helge Fjeldstad, 2001: PP. 26-27)

مدیران و کارشناسان کنشگران اجرایی	فراوانی	۹۳	۷۸	۴۹	۶	۳	۲۲۹
	درصد	۴۰/۶%	۳۴/۱%	۲۱/۴%	۲/۶%	۱/۳%	۱۰۰%
جمع کل	فراوانی	۱۷۰	۱۳۱	۷۶	۱۲	۵	۳۹۴
	درصد	۴۳/۱%	۳۳/۲%	۱۹/۳%	۳%	۱/۳%	۱۰۰%

همان‌طور که از داده‌های مندرج در جدول ۷ استنباط می‌گردد بیش از ۷۸ درصد از جامعه آماری نخبگان و بیش از ۷۴ درصد از گروه مدیران و کارشناسان کنشگران اجرایی و بیش از ۷۶ درصد از مجموع دو گروه، میزان اجرای کارآمد سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی عرصه پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی را کم و خیلی کم ارزیابی نموده‌اند. به عبارت دیگر بیش از سه چهارم جامعه آماری پژوهش، سیاستگذاری جنایی ایران در این عرصه را ناکارآمد می‌دانند. فرضیه دوم تحقیق این است که پنج مؤلفه مذکور در جدول ۸، بیشترین تأثیر بر اجرای ناکارآمد سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی دارند. داده‌های مندرج در جدول زیر که حاصل تحلیل آماری استنباطی پژوهش است نشان‌دهنده تأیید کلیه شقوق فرضیه دوم تحقیق می‌باشد:

جدول ۸ - نتایج آزمون فرضیه دوم

نتیجه بررسی	ضریب مسیر (در حالت Standardized Solution)	آمار t (در سطح معناداری 0.05)	فرضیه
تأیید فرضیه	۱,۰۰	۱۵,۸۲	تأثیر تعدد و تنوع کنشگران بر اجرای ناکارآمد
تأیید فرضیه	۰,۸۶	۱۲,۹۷	تأثیر ماهیت و وظیفه کنشگران بر اجرای ناکارآمد
تأیید فرضیه	۱,۰۰	۱۵,۰۶	تأثیر ضعف تعامل میان کنشگران بر اجرای ناکارآمد
تأیید فرضیه	۰,۷۹	۱۱,۳۷	تأثیر وابستگی ساختاری و جناحی کنشگران بر اجرای ناکارآمد
تأیید فرضیه	۰,۹۴	۱۳,۹۱	تأثیر عدم موفقیت نهادهای عالی بر اجرای ناکارآمد

یافته‌های پژوهش

از جمله غفلت‌های بزرگ در سیاستگذاری عمومی در ایران فقدان مطالعات اجراپژوهی است. گویی به این نکته مهم توجه نشده است که مقوله اجرای یک سیاست، خود یک موضوع مستقل برای مطالعه است. به همین سان به متدولوژی اجرا و ضرورت‌ها و اقتضائات اجرای سیاست‌ها و گوناگونی اجرا در حوزه‌های مختلف نیز توجهی نشده است (Ashtarian et al.,).

60: 2017). بنابراین واقعیت آن است که یکی از موضوعاتی که در حوزه اجرا پژوهی در خصوص آن غفلت شده است، مطالعه مؤلفه‌های مؤثر بر اجرای سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران عرصه پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی می‌باشد، به همین دلیل نتایج استخراج شده از این پژوهش مطابقت کاملی با الگوها و رویکردهای سنتی و جدید اجرا پژوهی یعنی «بالا به پایین»، «پایین به بالا» و «ترکیبی» ندارد هر چند در وجوه خاصی نیز برخی مؤلفه‌های استخراج شده از پژوهش نظیر ضعف تعامل و هم‌افزایی کنشگران، ماهیت وظیفه کنشگران اجرایی و وابستگی جناحی آنها با الگوی «پایین به بالا» و مؤلفه «عدم موفقیت نهادهای عالی برون‌سازمانی» با رویکرد «بالا به پایین» در ادبیات اجرا پژوهی، انطباق نسبی و قابلیت تفسیر پیدا می‌کنند. در هر حال، نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها در این تحقیق اجرا پژوهانه حاکی از آن است که در میان مؤلفه‌های ارزیابی شده، دو مؤلفه تعدد و تنوع کنشگران اجرایی و نیز ضعف تعامل و هم‌افزایی میان کنشگران اجرایی، نسبت به سایر مؤلفه‌ها تأثیرگذاری بیشتری بر ناکارآمدی سیاستگذاری جنایی ایران در این حوزه دارند و سه مؤلفه دیگر در رتبه‌های بعدی اثرگذاری هستند. در ادامه راجع به نتایج و یافته‌های پژوهش، به تفکیک مؤلفه‌های پنج‌گانه ارائه شده در مدل مفهومی تحقیق و به ترتیب شدت تأثیر، بحث می‌شود:

مؤلفه اول: تعدد و تنوع کنشگران اجرایی

با توجه به داده‌های جدول ۴، ضریب مسیر بین «تعدد و تنوع کنشگران اجرایی» و «ناکارآمدی سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی» معنی‌دار ارزیابی شده است. چرا که سطح معنی‌داری آن 0.00 بوده که از 0.05 کوچک‌تر می‌باشد. همچنین ضریب مسیر آن برابر با 1.00 بوده که می‌توان گفت «تعدد و تنوع کنشگران اجرایی» بر «اجرای ناکارآمد سیاست جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی» بیشترین تأثیر را دارد. همچنان که مطابق برخی از تحقیقات پیشین نیز موفقیت کشورهای شاخص (نظیر سنگاپور، هنگ‌کنگ، استرالیا) در مقابله با فساد را نه ناشی از دخالت کنشگران اجرایی متعدد و متنوع، بلکه به دلیل داشتن یک سازمان واحد مستقل مقابله با فساد اقتصادی می‌دانند (UNDP, 2005: 5; Hin, KohTeck, 2010: 96; Tamesis, 2004: 6). هم‌سو با نتایج مذکور، به نظر برخی نویسندگان، «ساده‌ترین و ابتدایی‌ترین نتیجه تنوع مراجع پیکارگر با جرایم اقتصادی، پیچیده کردن نظام سیاست جنایی ایران و چنددستگی نمودن آن در قبال این جرایم است» (Tavazolizadeh, 2013: M).

مؤلفه دوم: ضعف تعامل و هم‌افزایی کنشگران

با توجه به اطلاعات جدول ۴، ضریب مسیر بین «ضعف تعامل و هم‌افزایی کنشگران اجرایی» و «ناکارآمدی سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی» معنی‌دار ارزیابی شده است، چرا که سطح معنی‌داری آن 0.00 بوده که از 0.05 کوچک‌تر می‌باشد. همچنین ضریب مسیر آن برابر با 1.00 است. نتیجه مذکور تا حد زیادی با نتیجه مکتسبه از تحقیق میدانی اشتریان و همکاران مطابقت دارد که طی آن ۶۰ درصد از پاسخ‌گویان میزان همکاری ذینفعان (وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، بخش خصوصی و مردم) در اجرای برنامه‌های سوم و چهارم را کم و خیلی کم، ۲۷ درصد متوسط و ۱۰ درصد زیاد دانسته‌اند (Ashtarian et al., 2017: 130). بنابراین مطابق با سایر تحقیقات صورت گرفته در این حوزه می‌توان گفت مؤلفه «ضعف تعامل و هم‌افزایی کنشگران اجرایی» پس از مؤلفه قبلی، بیشترین تأثیر را بر «ناکارآمدی سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی» دارد. (Attar and Khawaja Naini, 2015; Sharifi, 2004; Attar and Khawaja Naini, 2015: 16)

مؤلفه سوم: عدم موفقیت نهادهای عالی برون‌سازمانی و درون‌سازمانی

داده‌های جدول ۴، بیانگر آن است که ضریب مسیر بین «عدم موفقیت نهادهای عالی برون‌سازمانی و درون‌سازمانی» و «ناکارآمدی سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی» معنی‌دار می‌باشد، چرا که سطح معنی‌داری آن 0.00 بوده که از 0.05 کوچک‌تر است. همچنین ضریب مسیر آن برابر با 0.94 می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت با توجه به نتایج آماری حاصله از این پژوهش، مؤلفه «عدم موفقیت نهادهای عالی» از حیث تأثیرگذاری بر «اجرای ناکارآمد سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی» دارای رتبه سوم در بین مؤلفه‌های مورد بررسی می‌باشد. تحلیل‌های مطرح شده در برخی از تحقیقات پیشین نیز با نتیجه آماری حاصل از این پژوهش هم‌راستا می‌باشد چنان که در پژوهش عطار و خواجه نائینی آمده است: که گاه اساساً نهادی که باید مسئولیت اصلی هماهنگی سیاستی در جهت دستیابی به یک مرجعیت واحد را در یک حوزه سیاستی معین بر عهده داشته باشد، وجود خارجی ندارد و یا حضور آن به اندازه‌ای کم‌رنگ و ضعیف است که به راحتی می‌توان آن را نادیده گرفت (Attar and Khaje Naini, 2015: 16) نمونه چنین نهادهایی که موضوع سؤالات تحقیق پیش‌رو بوده عبارتند از: کارگروه ارتقاء سلامت نظام اداری که بنا به آیین‌نامه پیشگیری و مقابله نظام‌مند

و پایدار با مفاسد اقتصادی در قوه مجریه، بایستی در همه دستگاه‌های اجرایی تشکیل می‌شد که طبق نتیجه این تحقیق، در اغلب سازمان‌های دولتی تشکیل نشده و یا به فرض تشکیل، نمود بسیار کم‌رنگ و وضعی دارد. همچنین می‌توان به ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی اشاره کرد که حتی جلسات دوره‌ای آن نیز با فواصل زمانی زیاد و نامنظم تشکیل می‌شود.

مؤلفه چهارم: ماهیت وظیفه کنشگران

اطلاعات مندرج در جدول ۴، نشان می‌دهد که ضریب مسیر بین «ماهیت وظیفه کنشگران» و «ناکارآمدی سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی» معنی‌دار می‌باشد. چرا که سطح معنی‌داری آن 0.00 بوده که از 0.05 کوچک‌تر است و ضریب مسیر آن برابر با 0.86 می‌باشد. بنابراین می‌توان گفت مؤلفه «ماهیت وظیفه کنشگران» و برخورد غیر تخصصی کنشگران اجرایی دخیل در موضوع، دارای رتبه چهارم تأثیرگذاری بر «ناکارآمدی اجرای سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی» می‌باشد. هم‌سو با نتیجه این پژوهش، نتایج حاصل از تحقیقات دیگر نیز مؤید این است که یکی از عوامل اصلی ناکارآمدی سیاستگذاری جنایی ایران در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی، عدم تخصص کافی مدیران و کارشناسان کنشگران دخیل در این موضوع می‌باشد (Arjamandi, 2013; Khodaeian Chegani, 2012: 39-40). همچنین در پژوهش اشتریان و همکاران، به نظر ۶۴ درصد از پاسخ‌دهندگان درهم‌تندگی وظایف دستگاه‌های اجرایی مانع مهمی در برابر اجرای مناسب برنامه‌هاست (Ashtarian et al., 2017: 119).

مؤلفه پنجم: وابستگی ساختاری و جناحی

ساختارهای تشکیلاتی ابزارهای مهمی برای اجرای سیاست‌های عمومی هستند و سازماندهی و باز تعریف نقش‌های آنها و اصلاح مستمر آن از لوازم اجرا محسوب می‌شود (Ashtarian et al., 2017: 69). همچنین در طی دهه‌های گذشته، سیاست و سیاستگذاری در ایران [تا حد زیادی] تابعی از نزاع‌های جناحی بوده است (Attar and Khaje Naini, 2015:6). با توجه به خروجی آماری مندرج در جدول ۴، این مؤلفه نسبت به چهار مؤلفه قبلی، حائز آخرین رتبه تأثیرگذاری بر «ناکارآمدی سیاستگذاری ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی عرصه پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی» می‌باشد. با این توضیح که ضریب مسیر بین «وابستگی ساختاری و جناحی» و «ناکارآمدی سیاستگذاری جنایی ایران ...» معنی‌دار است. چرا که سطح معنی‌داری آن 0.00 بوده که از 0.05 کوچک‌تر می‌باشد. همچنین ضریب مسیر آن برابر با 0.79 می‌باشد. بنابراین تحلیل آماری این پژوهش مطابق با نتیجه تحقیقات

دیگر (Jon S.T. Quah, 2007: P.P 36-42; Seldadyo, H. Haan, J., 2006: 20-23) نشان می‌دهد که مؤلفه «وابستگی ساختاری و جناحی» در «ناکارآمدی سیاستگذاری جنایی ایران در سازماندهی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی» مؤثر می‌باشد. همچنین هم‌سو با نتیجه پژوهش حاضر، در پژوهش میدانی صورت گرفته توسط دکتر اشتریان و همکاران، ۸۰ درصد از پاسخ‌دهندگان ساختار اجرایی نامناسب اداری را مانع مهمی در برابر اجرای موفق برنامه‌های توسعه می‌دانند (Ashtarian et al., 2017: 122).

توصیه‌های سیاستی

نتایج این پژوهش که حاصل ادراک نخبگان (نمایندگان مجلس، قضات ارشد دیوانعالی کشور و دادگاه‌های تجدیدنظر، اعضای هیأت علمی دانشگاه، مدیران ارشد نهادهای اقتصادی) و نیز مدیران و کارشناسان هشت کنشگر اجرایی دخیل در موضوع (از جمله دیوان محاسبات، سازمان بازرسی، وزارت اقتصاد، وزارت دادگستری، ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی، حراست‌ها و ...) می‌باشد بیانگر آن است که سازماندهی فعلی کنشگران اجرایی دخیل در پیشگیری و مقابله (کشف و تحقیق) با مفاسد اقتصادی در ایران دارای چالش‌های جدی و اثرگذاری در سیاستگذاری جنایی کشور در این عرصه می‌باشد. در جدول ۹، چالش‌های سیاستی موجود و توصیه‌های سیاستی مربوط به هر کدام از مؤلفه‌های پنج‌گانه اجرای ناکارآمد سیاستگذاری جنایی ایران در موضوع پژوهش ارائه می‌گردد:

جدول ۹ - چالش‌ها و توصیه‌های سیاستی مربوط به هر مؤلفه

مؤلفه	چالش‌های سیاستی موجود	توصیه‌های سیاستی
تعدد و تنوع کنشگران اجرایی	<ul style="list-style-type: none"> - موازی‌کاری و اتلاف منابع ملی به علت وجود نهادهای متعدد و متنوع نظامی، انتظامی، امنیتی و اداری دخیل در مبارزه با مفاسد اقتصادی - سردرگمی جامعه مدنی (سازمان‌های مردم‌نهاد، عموم مردم و ...) در گزارش مفاسد اقتصادی به علت تعدد نهادهای اجرایی دخیل در موضوع. - فراقکتی و سلب مسئولیت نهادهای متولی از خود به ویژه در پرونده‌های خاص (مثلاً صاحبان قدرت) به دلیل وجود نهادهای متعدد دخیل در موضوع. - عدم سرعت و قاطعیت در مقابله با مفاسد اقتصادی با وجود دخالت کنشگران اجرایی متعدد و متنوع 	<ul style="list-style-type: none"> - جلوگیری از هدر رفتن بودجه عمومی از طریق حذف کنشگران اجرایی زائد، غیر تخصصی و ناکارآمد - ایجاد یک سامانه مخابراتی برای گزارش‌دهی اختصاصی مردم در زمینه اعلام وقوع مفاسد اقتصادی - مشخص شدن دقیق نهاد یا نهادهای اصلی متولی کشف و مقابله با مفاسد اقتصادی برای مردم - بهره‌گیری از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد (NGO). «تصمیم‌گیران سیاست جنایی باید با رویکردی نظام‌مند نسبت به مشارکت تأثیرگذار نهادهای جامعه‌ی در زمینه پیشگیری از جرم‌های

		اقتصادی، سیاستگذاری نمایند» (نیازپور، ۱۳۹۷: ۴۸۳).
ضعف تعامل و هم افزایی	<p>- فقدان هم افزایی لازم به دلیل جزیره‌ای عمل نمودن کنشگران اجرایی مربوطه. به علاوه «تجربه سازمان‌های دولتی در سال‌های اخیر بیشتر نمایانگر بی‌انسجامی یا تقابل این سازمان‌هاست تا تعامل آنها» (وحید، ۱۳۸۴: ۳۲۳)</p> <p>- عدم تبادل اطلاعات مشترک از سوی مدیران کنشگران اجرایی در پرونده فساد اقتصادی واحد</p>	<p>- ارتقاء هم‌گرایی و هم‌افزایی کنشگران اجرایی از طریق حذف کنشگران فرعی و زائد.</p> <p>- تشکیل کمیته تبادل اطلاعات فساد اقتصادی متشکل از مدیران ارشد کنشگران اجرایی دخیل در موضوع.</p>
عدم موفقیت نهادهای عالی	<p>- عدم موفقیت ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی و شورای دستگاه‌های نظارتی در سازماندهی و هم‌افزایی نهادهای اجرایی مرتبط با موضوع.</p> <p>- عدم تشکیل کارگروه ارتقاء سلامت نظام اداری به منظور پیشگیری و مقابله با فساد در اغلب نهادها</p> <p>- فقدان جایگاه دقیق قانونی و ضمانت اجرای قانونی (کیفری و...) و به تبع آن غیرالزام‌آور بودن تصمیمات نهادهای عالی کنونی نظیر ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی برای اعضاء</p>	<p>- الزام مدیران ارشد دستگاه‌های اجرایی کشور به تشکیل کارگروه ارتقای سلامت نظام اداری موضوع بند ب ماده ۱ آیین‌نامه پیشگیری و مقابله نظام‌مند و پایدار با مفاسد اقتصادی در قوه مجریه</p> <p>- قانونی شدن جایگاه نهادهای عالی جهت تقویت ضمانت اجرای تصمیمات آنها برای کنشگران تابعه.</p> <p><u>به عنوان مثال «تصویب قانونی با هدف بازنگری نسبت به ساختار اداری این نهاد [ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی] و هم‌چنین وظایف و اهداف آن می‌تواند راهگشا باشد» (نیازپور، ۱۳۹۸: ۵۲۳).</u></p>
ماهیت وظیفه کنشگران اجرایی	<p>- پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی، وظیفه ذاتی و تخصصی (فلسفه تأسیس) اغلب قریب به اتفاق نهادهای اجرایی فعلی مرتبط با آن در ایران نمی‌باشد.</p> <p>- مأموریت پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی وظیفه یگانه محوله به کنشگران اجرایی کنونی نمی‌باشد.</p> <p>- حاشیه‌ای و ثانویه بودن وظیفه پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی در میان اغلب کنشگران اجرایی</p> <p>- مقابله غالباً غیر تخصصی، نمایشی، هیجانی و کوتاه‌مدت با مفاسد اقتصادی، به جای مبارزه هدفمند و مستمر</p>	<p>- حذف دخالت نهادهای غیر تخصصی از جمله نیروی انتظامی، وزارت اطلاعات، سپاه پاسداران در مقابله مستقیم با فساد اقتصادی. به موجب قانون، این نهادها و نیز سایر کنشگران عام مقابله با فساد نظیر سازمان بازرسی و دیوان محاسبات مکلف شوند که هر گونه اطلاعات مکتسبه از کشف فساد اقتصادی را جهت تکمیل ادله با قید فوریت به سازمان مستقل فراقوه‌ای ارسال نمایند.</p> <p>- ایجاد یک واحد ویژه جهت ارائه آموزش‌های عمومی و تخصصی در زمینه مقابله با فساد اقتصادی. البته «در قانون ارتقای سلامت نظام اداری، سازمان‌ها و وزارتخانه‌ها موظفند که در راستای اجرای برنامه‌های آموزش عمومی [در مقابله با فساد] اقدامات لازم را به عمل آورند (ماده ۳۱)» (نظری‌نژاد و اسفندیاری‌فر، ۱۳۹۵: ۲۱۳)، که به نظر، این ماده تاکنون متروک مانده و نیازمند احیاء است.</p>

وابستگی ساختاری و جناحی کنشگران اجرایی	<p>- وابستگی ساختاری اغلب کنشگران اجرایی موجود به یکی از قوای سه‌گانه، و عدم شکل‌گیری تعامل و هم‌افزایی لازم میان ایشان به بهانه رعایت اصل استقلال قوا. «سکوت قانون اساسی در این زمینه، باعث ابهام در نوع همکاری میان نهادها برای استقرار یک نظام سیاست‌گذاری منسجم و هماهنگ شده است» (عطار و خواجه نائینی، ۱۳۹۴: ۴).</p> <p>- نداشتن استقلال کافی و وابستگی اداری مسئولین کنشگران درون‌سازمانی در قوه مجریه نظیر حراست‌ها و واحدهای بازرسی به مدیران دستگاه‌های متبوع</p> <p>- تأثیرپذیری وظیفه‌پیشگیری و مقابله با مفاسد اقتصادی از وابستگی کنشگران اجرایی دخیل در این حوزه به جناح‌ها و جریان‌های سیاسی. «سیاست‌گذاری در ایران زیر سایه اختلاف‌های جناحی و گرایش‌های سیاسی است.... گروه‌ها و جناح‌های سیاسی معمولاً آوار مسایل و مشکلات را بر سر جناح‌های رقیب تخریب می‌کنند» (اشتریان، ۱۳۹۱: ۲۵۴).</p>	<p>- تأسیس یک سازمان مستقل فراقوه‌ای زیر نظر مقام اول اجرایی کشور (مقام رهبری). از یک سو، در تعداد زیادی از کشورهای موفق در مقابله با فساد از جمله سنگاپور، استرالیا، هنگ‌کنگ و ... سازمان مبارزه با فساد اقتصادی زیر نظر عالی‌ترین مقام سیاسی و اجرایی اداره می‌شود. از سوی دیگر، اتخاذ چنین سیاستی با ملاحظات بومی و ملی ایران تعارضی ندارد.</p> <p>- در راستای عدم تحمیل بار مالی بر کشور در نتیجه تشکیل سازمان مستقل فراقوه‌ای، لازم است ضمن حذف ساختارها و معاونت‌های مربوطه در کنشگران زائد، با الزام قانونی، بودجه و نیروی انسانی مورد نیاز این سازمان از نهادهای مذکور تأمین شود.</p> <p>- مدیر واحد بازرسی و رسیدگی به شکایات در کلیه دستگاه‌های اجرایی، به پیشنهاد رئیس سازمان مستقل فراقوه‌ای منصوب و مکلف به گزارش‌دهی به سازمان مذکور گردد.</p>
--	--	--

References:

- 1- Arjamandi, Saeda (2013), Judicial officers in economic affairs with an emphasis on the role of the Ministry of Information (M.A thesis), Faculty of Law and Theology, Shahid Bahonar University, Kerman [in Persian].
- 2- Ashtarian Kiyumars, et al. (2017), Implementation research; Challenges of public policy implementation in Iran, Tehran: Policymaker Publications [in Persian].
- 3- Ashtarian, Kiyumars (2012), An introduction to the cultural policymaking method, Tehran: Sociologists Publishing House [in Persian].
- 4- Attar, Saeed and Khaje Naini, Ali (2015), Review and analysis of factors affecting the inefficiency of the policymaking system in Iran, Public Policy Quarterly, Volume 1, Number 1 [in Persian].
- 5- Dadkhodaei, Leila (2011), Financial-administrative corruption and the criminal policy of dealing with it (based on the United Nations Convention to Combat with Corruption), Tehran: Mizan Press, first edition [in Persian].
- 6- Daft, Richard, L. (2008). Organization Theory and Design, 10th edition, South-western Cengage Learning.
- 7- Delmas-Marti, Miri (2014), The Great Systems of Criminal Politics, translated by Ali Hossein Najafi Abrandabadi, Tehran: Mizan Press, second edition [in Persian].
- 8- Drucker, Peter (2012). Management. Taylor & Francis.
- 9- Ebrahimi, Shahram and Safaie Atashgah, Hamed (2015), Legislator's Approach to Crime Prevention in the Law on Improving the Health of the Administrative System and Combating Corruption, Criminal Law Research Journal, 6th year, 2nd issue [in Persian].
- 10- Glaser, B. G. (1998) Doing Grounded Theory: Issues and Discussions, Sociology Press, Mill Valley, California
- 11- Hill, M.; Hupe, P. (2002). Implementing Public Policy: Governance in Theory and in Practice. London, Thousand Oaks, and New Delhi.

- 12- Howlett, M. and Ramesh, M. (2001), *Public Policy Study*, translated by Abbas Manavarian and Ebrahim Golshan, Tehran: Public Management Education Center [in Persian].
- 13- https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2018
- 14- Jens Chr. Andvig and Odd-Helge Fjeldstad (2001), *Corruption (A Review of Cotemporary Research)*, Chr. Michelsen Institute.
- 15- Jon S.T. Quah (2007), *Combating Corruption Singapore-Style: Lessons for Other Asian Countries*, Maryland Series in contemporary Asian Studies, Inc., School of Law University of Maryland, Baltimore, Maryland, U.S.A.
- 16- Khodaeian Chegani, Zabihollah (2012), Comparative study of French and Iranian criminal justice system institutions in dealing with economic crimes, *Shiraz University Legal Studies Journal*, 4th period, 2nd issue [in Persian].
- 17- Khorshidi, Abbas; Qoreishi, Hamidreza (2007), *Guide for compiling dissertations and academic theses*, Tehran: Yastaron Press, second edition [in Persian].
- 18- Klein Paul (2001), *An easy guide to factor analysis*, translated by Sadr al-Sadat, Seyed Jalal and Minaei, Asghar, Tehran: SAMT Press, first edition [in Persian].
- 19- Kuhlmann, T.M. & Rabl, T. (2008), "Understanding Corruption in Organizations– Development and Empirical Assessment of an Action Model", *Journal of Business Ethics*, Vol. 82, PP. 477–495 Springer.
- 20- Lamsdorff, G.J. (1999), "Corruption in Empirical Research – A Review", working paper, Transparency International, Gottingen.
- 21- Lester, J. and Stewart, J. (2000). *Public policy: An evolutionary approach*, Wadsworth Thomson Learning (Australia and United States).
- 22- Malekmohammadi, Hamidreza (2017), *Basics and principles of public policy*, Tehran: SAMT Press, third edition [in Persian].
- 23- Najafi Abrandabadi (1993), Ali Hossein, *Criminal Policy*, *Journal of Legal Research*, Shahid Beheshti University Faculty of Law Publications, No. 11-12 [in Persian].
- 24- Najafi Abrandabadi (under supervisory of) Ali Hossein (2018), *Encyclopaedia of Criminal Sciences*, third book, 78th meeting with the topic: criminal policy and public opinion, Pak Nahad, Amir. Tehran: Mizan Press, first edition [in Persian].
- 25- Najafi Abrandabadi (under supervisory of) Ali Hossein (2019), *Encyclopaedia of Criminal Sciences*, Book IV, *Introductory Essay on the Evaluation of Criminal Policy*, Authors: Nobahar, Rahim and Taghizadeh, Maryam Al-Sadat, Tehran: Mizan Press, first edition [in Persian].
- 26- Nazarinejad, Mohammadreza and Esfandiari, Khashayar (2016), Comparative study of the International Convention against Financial Corruption and the Law on Improving the Health of the Administrative System and Combating Corruption, *Criminal Law Research Journal*, 7th year, 1st issue [in Persian].
- 27- Niazpour, Amirhasan (2019), *Encyclopaedia of Criminal Sciences*, Article of the Headquarters for Combating Economic Corruption, Authors: Eftekhari Jahromi, Gudarzi and Kebriti, Kimia, Tehran: Mizan Press, second edition [in Persian].
- 28- Niazpour, Amirhasan (2018), *Criminal policy against economic crime, essay on the approach of the general policies of the Islamic Republic of Iran to "prevent economic crime"*, author: Niazpour, Amirhasan, Tehran: Mizan Press, first edition [in Persian].
- 29- Pourezat, Ali Asghar and Taheri Attar, Ghazaleh (2013), *Organization and Projection of Structure*, Tehran: SAMT Press, second edition [in Persian].
- 30- Rafipour, Faramarz (2007), *Social Cancer of Corruption*, Tehran, Publishing Company Press, First Edition [in Persian].
- 31- Robinson, M. (2004), "Corruption and Development", an Introduction, Routledge, London.
- 32- Salifu, A. (2006), "Can Corruption and Economic Crime be Controlled in Developing Economies – and If So, Is The Cost Worth It?", Department of Development Studies, University of Cambridge, Cambridge, UK, Development Bank, 12 March 2006, www.emeraldinsight.com/13685201
- 33- Sarmad, Zohre; Bazargan, Abbas; Hejazi, Elaha (2007), *Research methods in behavioral sciences*, Tehran, Nile Press, 14th edition, autumn [in Persian].
- 34- Schermerhorn, John R. (2012). *Management*, Wiley.
- 35- Schumacker, R. E. and R. G. Lomax (2012). *A beginner's guide to structural equation modeling*, Routledge.

- 36- Seldadyo, H. Haan, J. (2006), The Determinants of Corruption: A Literature Survey And New Evidence, Paper Prepared For The 2006 EPCS Conference, Turku, Finland, P: 20-23, April.
- 37- Sharifi, Asghar (2004), Pathology of supervisory structures in Iran and providing a framework for effective supervision, Tehran: Publications of the National Inspection Organization [in Persian].
- 38- Tamesis, P. (2004): National Anti-Corruption Reforms: Overcoming the Challenge to Delivery, Lessons from Countries Around the Globe.
- 39- Tavasolizadeh, Tooran (2013), Prevention of economic crimes, Tehran: Jangal Publications: Javedane, first edition [in Persian].
- 40- Thomas Dye, (2007), Models of Public Policy Analysis. Translated by Seville Makouie, Strategic Studies Quarterly, Year 11, Number 1 [in Persian].
- 41- Transparency International (2019), Corruption Perceptions Index 2018, retrieved from:
- 42- UNDP (2005), Institutional Arrangements to Combat Corruption; a Comparative Study United Nations Development Program (UNDP), Democratic Governance Practice Team, Thailand, Bangkok, Design and Layout: Keen Publishing Co., Ltd.
- 43- Vahid, Majid (2005), Looking at the problem of public policy making in Iran in the form of sociology of organizations and using the concept of authority, Tehran University School of Law and Political Science Magazine, number 69 [in Persian].
- 44- Vahid, Majid (2016), Public Policy, Tehran: Mizan Press, third edition [in Persian].
- 45- Yahong, Zhang & Lavena, Cecilia (2015), Government anti-corruption strategies: a cross-cultural perspective, New York, 1 edition, published by Taylor & Francis Group (CRC Press).